

HALK SAĞLIĞININ TARİHİ

Prof. Dr. Ayfer TEZEL

- ▶ Bir devirdeki tıbbi gelişmeler o devrin kültürü hakkında bilgi verir.
- ▶ Tıp tarihini öğrenmek, tıbbı anlamak , tıbbi teknik ve metotları anlama isteğinden kaynaklanır

Tıpla ilgili bilgiler

- ▶ Tıpla ilgili belgeler, tarihçiler, paleontologlar
- ▶ Fosilleşmiş dişler, kemikler, mumyalar ve tarih öncesine ait sanat kalıntıları
- ▶ ilkel kabilelerin incelenmesi

İLK ÇAĞLARDA TIP

*Sağlığı koruma ve nesli sürdürme

*Kendini korumak,

*Ağrı ve acıdan kurtulmak

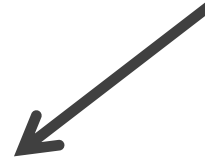
için yapılan
içgüdüsel
davranışlar

Tarih Öncesi Dönem

- ▶ Avda yaralanma
- ▶ Vahşi hayvan
- ▶ Doğa güçleri
- ▶ Düşman saldırıları
- ▶ Kaba Taş Çağı Dönemi

Animizm

Büyü

Otlar

SAĞLIK İHTİYAÇLARI

Tarih Öncesi Dönem

- ▶ Koruyucu Sağlık Uygulamaları
- ▶ Barınaklar
- ▶ Giyim
- ▶ Ateş

ESKİ ÇAĞLARDA TIP VE HALK SAĞLIĞI

▶ Ampirik Dönem

▶ Çok tanrılı dinler

▶ Hastalıkların nedenleri dinsel kavramlarla açıklama

▶ Tanrılara adaklar ve dualar yoluyla bağışlanma, iyileşme

▶ Semptomlara yönelik girişimler

ESKİ ÇAĞLARDA TIP VE HALK SAĞLIĞI

*Semptomlara yönelik girişimler

- ▶ Soğuk/Sıcak uygulamalar
- ▶ Kan Alma/Kan durdurma
- ▶ Kırık/çıkık tespiti
- ▶ Katarak ameliyatı

*Psikosomatik sağaltım

*Astrolojik yorumlar

*Akupunktur uygulamaları

ESKİ ÇAĞLARDA TIP VE HALK SAĞLIĞI

▶ ESKİ MISIR

▶ Hastalık tanıları ve tedavilerine ilişkin papirüsler bulunmuştur

▶ En gelişmiş kent → TEB (Thebes)

▶ Bu kentin totemi → yılan

ESKİ ÇAĞLARDA TIP VE HALK SAĞLIĞI

▶ MEZOPOTAMYA UYGARLIĞI

- ▶ En eski kanun → Hamuarabi Kanunları(MÖ 2250)
- ▶ Tıp uygulamaları ile ilgili kurallar ve cezalar
- ▶ Hijyenik kurallara dikkat edilirdi
- ▶ Kanalizasyon sistemleri ve tuvaletler hijyenik sistemlere örnek

ESKİ ÇAĞLARDA TIP VE HALK SAĞLIĞI

- ▶ AMERİKA (İnkalar ve Aztekler)
- ▶ Bitkilerden faydalanmışlar
- ▶ Cerrahi uygulamalar yapmışlar
- ▶ Yara iyileşmelerinde karınca başlarından faydalanmışlar

ESKİ ÇAĞLARDA TIP VE HALK SAĞLIĞI

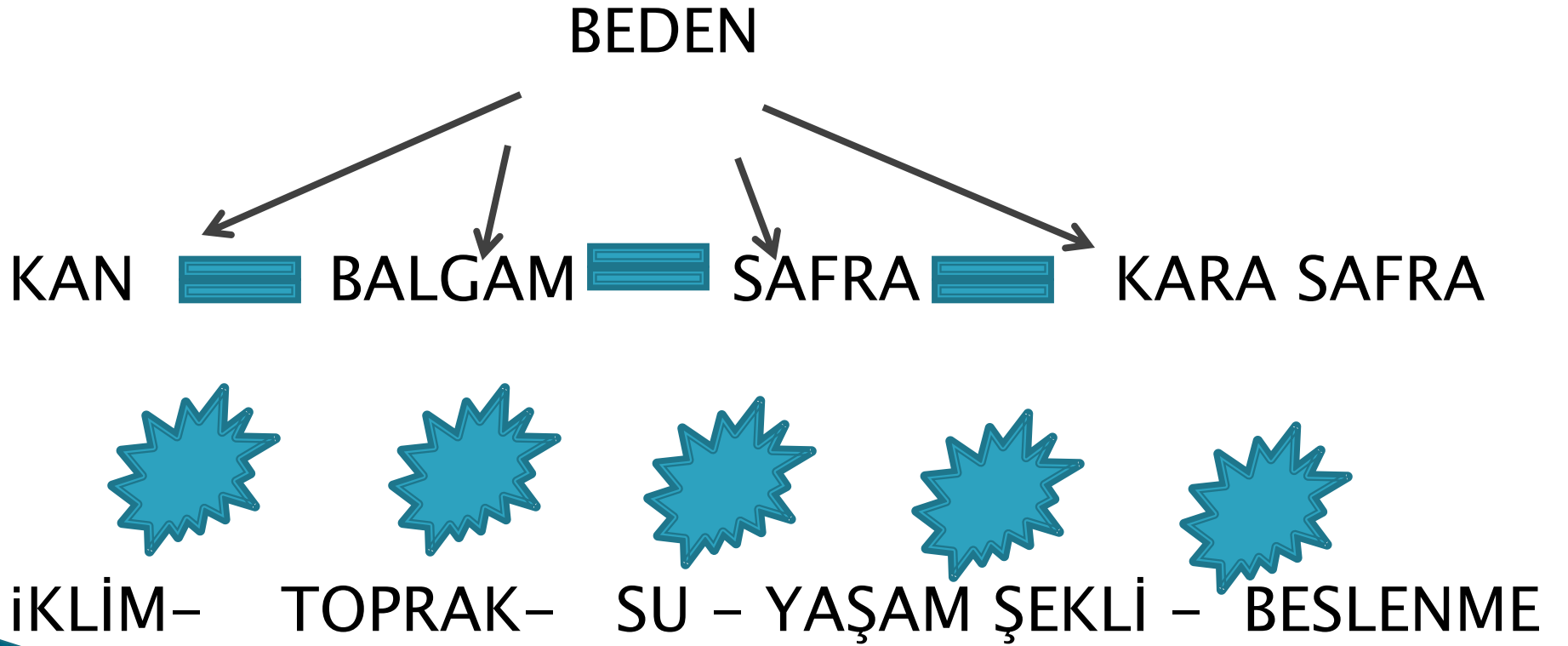
- ▶ HİNT TIBBI → Felsefi yapı ön planda
- ▶ Tıp uygulamaları felsefi bir sistem içinde yapılır
- ▶ Yoga ve Hipnoz

ESKİ ÇAĞLARDA TIP VE HALK SAĞLIĞI

- ▶ YUNAN UYGARLIĞI → HİPOKRAT(MÖ 460–377)
- ▶ Dini uygulamalar ile tıbbi uygulamaların birbirinden ayrılması gerektiğini savunmuştur
- ▶ Her hastalığın bir nedeni olduğunu, beden ve çevreden kaynaklanan faktörlerin hastalığa yol açabileceğini ileri sürmüştür.

ESKİ ÇAĞLARDA TIP VE HALK SAĞLIĞI

► HİPOKRAT(MÖ 460-377) → HUMORAL KURAM

ESKİ ÇAĞLARDA TIP VE HALK SAĞLIĞI

- ▶ YUNAN UYGARLIĞI → HİPOKRAT(MÖ 460–377)
- ▶ Hava ve mevsim koşullarındaki değişimlerin kısa sürede bir çok kişinin sağlığını etkileyeceğini savunmuştur. Bu duruma epidemi(epi: üzerinde, Demos: halk) terimiyle açıklamıştır.
- ▶ Giderek bu görüş yaygınlaşmış ve salgın hastalıkların organik maddelerin kokuşmasıyla oluşan ve miasma adı verilen ufak parçacıkların havanın niteliğini bozmasıyla ortaya çıktığına inanılmıştır.(MİASMA KURAMI)

ESKİ ÇAĞLARDA TIP VE HALK SAĞLIĞI

- ▶ HİPOKRAT hekimlik bilimini boş inançlardan ve temelsiz varsayımlardan kurtararak bir yöntem geliştirmiştir
- ▶ GÖZLEM
- ▶ AKIL YÜRÜTME

ESKİ ÇAĞLARDA TIP VE HALK SAĞLIĞI

- ▶ İKLİM– TOPRAK– SU– YAŐAM ŐEKLİ – BESLENME dengeyi bozmakta ve hastalık tablosu ortaya çıkmaktadır
- ▶ Halk üzerindeki havanın bozulması ile bir çok kiŐi aynı anda hastalanabilir
- ▶ Birbirinden farklı hastalıklar tanımlanmıŐtır
- ▶ Tedavide diyet uygulaması
- ▶ Belirti ile prognoz arasındaki iliŐki gösterilmiŐ

ORTA ÇAĞDA TIP VE HALK SAĞLIĞI GALENİK DÖNEM

- ▶ Hipokratın ölümünden sonra Hıristiyanlığın ortaya çıkışına kadar olan sürenin sonunda karşımıza ünlü hekim GALEN (MS 130–200) çıkmaktadır.

ORTA ÇAĞDA TIP VE HALK SAĞLIĞI

GALENİK DÖNEM

- ▶ Galen 'e ait bilgiler tartışmasız kabul edildi
- ▶ “Yara iyileşmesinde cerahat oluşur” bilgisi aseptik tekniklerin gelişimini engellemiştir.
- ▶ Hayvan diseksiyonları ile elde edilen bilgilerin insanlara uygulanması tarihi yanlışlıklara neden olmuştur.
- ▶ Hastalıkların nedenlerinin vücuda giren gözle görülemeyen bazı etkenler olduğunu savunmuştur
- ▶ Tüberkülozun bulaşma ile geçtiğini tanımlamıştır

ORTA ÇAĞDA TIP VE HALK SAĞLIĞI

*RAZİ

Kızamık, şarbon ve uyuzu ilk doğru tanımlayan
hekim

*İBN-İ SİNA

Tifonun sudan bulaştığını söylemiş
Ruh hastalıkları ile bir çok önemli hastalığı
tanımlamıştır

ORTA ÇAĞDA TIP VE HALK SAĞLIĞI KARANLIK DÖNEM

Hıristiyanlar Roma ve Yunan kùltürünü yıkmayı amaçlamışlar

Yüzyıllar boyunca Avrupa'da hijyen ve sanitasyon uygulamaları ihmal edilmiş

Salgın hastalıklar ortaya çıkmış (Çiçek ,Veba)

İslam ülkeleri temizlik uygulamaları hastane yapımı ön planda

Pandemiler görüldü. Rodos'ta 1377'de gemilerin liman dışında 40 gün bekletilmesi kuralı getirildi.

1383'de Marsilya'da Karantina İdaresi kuruldu

YENİ ÇAĞDA TIP VE HALK SAĞLIĞI

- ▶ Rönesans ve Reforma bağlı gelişmeler diseksiyonun serbest bırakılmasına ve temel tıp bilimlerinde gelişmelere neden olmuştur.
- ▶ Mikroskop, termometre, enjektörün icadı yapılmıştır.
- ▶ Enfeksiyonların gerçek nedeni anlaşılamamış olmasına karşın
- ▶ tedavi yöntemleri geliştirilmiş özellikle cerrahi teknikler geliştirilmiştir

YENİ ÇAĞDA TIP VE HALK SAĞLIĞI

- ▶ Fransa Kralı I. Fransuva ve İngiltere Kraliçesi I. Elizabet zamanında belediye örgütleri kurularak çöplerin ve insan atıklarının sokaklara boşaltılması yasaklanmıştır
- ▶ Edwin Chadwick (İng Avukat: 1800–1890) sanayileşme devriminin işçi ailelerine getirdiği külfetleri azaltmak için, sağlık koşullarını düzeltmek için hazırladığı HALK SAĞLIĞI KANUNUNU 1848'de parlamentodan geçirmeyi başarmıştır.

YENİ ÇAĞDA TIP VE HALK SAĞLIĞI

- ▶ Amerikada sağlık araştırmaları yapılmış
- ▶ Amerika'da halk sağlığı konusu hekimlikte ihtisas alanı olmuştur
- ▶ Edward Winslow (1877-1957) "halk sağlığı"nın tarifi yapmıştır.

MODERN ÇAĞDA TIP VE HALK SAĞLIĞI

- ▶ Tanı ve tedavi çok gelişmiştir
- ▶ İnsanın sadece fizyolojik ve psikolojik değil aynı zamanda sosyal bir varlık olduğu öne sürülmüştür.

MODERN ÇAĞDA TIP VE HALK SAĞLIĞI

- ▶ İnsanın biyolojik varlığını fiziksel ve sosyal çevresi ile bir bütün içinde ele alıp tüm öğeler açısından sağlıklı olmaya elverişli koşulların yaratılmasını ve sürdürülmesinin amaç edinir.
- ▶ Bu ise bireysel çabalarla değil insan sağlığını korumak ve yüceltmenin toplumsal çalışmalarla başarılabileceğini benimseyen tıp anlayışıdır.